

حاج شیخولی خراسانی - امورات مشروطیت شخصیت برنمیدارد امورات مشروطیت تهدید برنمیدارد آن روزیکه بنده تنها بودم در مقابل استبداد ایستادم و داخل مشروطیت شدم و دل از جان شستم و با استبداد مقابله کردم و نترسیدم تا اینکه یکنفر شارلاتانی بیاید پیشنهاد بکند آدم بفرستد و مرا تهدید بکند که تو چرا در کمیسیون بودی مخالفت نمودی و مخارج تحصیل و مسافرت مرا رد کردی من از فلان فرقه هستم (گفته شد اینطور نیست) و چنین و چنان میکنم این تصور مشروطیت بدردم ما نیخورد بنده مخالفم با تصویب این وجه .

دکتر عالی خان - گمان میکنم شبهه باشد در اینکه این مملکت یک اندازه باشخص تحصیل کرده محتاج است و سابق هم در مجلس رای دادیم که سی نفر شاگرد برود در اروپا تحصیل بکند و بنده نمیدانم که اگر ۳۱ نفر بشود چه ضرری خواهد داشت و جهة این همه ضديت با (۳۱) نفر بودن چیست و در صورتیکه این شخص هم برود تکمیل تحصیلات خودش را بکند چه ضرر دارد که از طرف دولت یک مساعدتی با او بشود گمان میکنم که این قدر ضديت فایده نداشته باشد و ضرری بر آن مرتب نیست مخصوصاً که این شخص هم متعهد میشود که بعد از اتمام تحصیل مستخدم دولت بشود بنده گمان میکنم که این شخص خیلی لایق است و سزاوار است که این وجه تصویب بشود که برود تحصیل را بکند و گمان میکنم تحصیل هم آن قدر طول نخواهد کشید برای این که خیلی زحمات کشیده است و تحصیل او زود تمام خواهد شد و حساب آفایان رای میدهند که امروز این مسئله بگذرد .

نایب رئیس - گمان میکنم مذاکرات کافی است .

ارباب کیخسرو - آن لایحه وزارت معارف که خوانده شد و عنوان داشت هم عنوان آمریکا هم اروپا بنده میخواهم بدانم که بکجا می رود چون نمیشود در دوجا رفت خواستم بدانم .

نایب رئیس - لایحه وزارت معارف دو مرتبه خوانده میشود . (لایحه مزبور در ثانی قرائت شد)

ارباب کیخسرو - آن عرض که بنده کردم در عنوان بود نه در ماده در صورتیکه در ماده اینطور نوشته شده است دیگر عرضی ندارم .

نایب رئیس - گمان میکنم مذاکرات کافی باشد رای میکنیم در راپورت کمیسیون بودجه که ششصد تومان سالیانه مخارج تحصیل مترجم نظام را در آمریکا رد کرده است هر يك از آفایان که با این راپورت موافقت دارند ورقه سفید و هر يك که مخالفند و تصویب میکنند مخارج تحصیل و مسافرت مترجم نظام را ورقه آبی خواهند داد (ورق رای اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان بعده ذیل شماره نمودند ورقه سفید (۹) ورقه آبی (۴۰))

نایب رئیس - با اکثریت ۴۰ رای از ۶۷ نفر نمایندگان حاضر راپورت کمیسیون بودجه رد شد

۶۰۰ تومان مخارج تحصیل و یک صد و بیست تومان خرج مسافرت مترجم نظام به آمریکا تصویب شد .

نایب رئیس - آقای ادیب التجار پیشنهادی کرده اند دارای دو ماده و ۴۱ نفر از آفایان امضاء نموده اند آن طرح را و بمقام ریاست داده اند و از مقام ریاست هم راجع کرده اند بکمیسیون متبرکات ولی همه روزه ایشان یادآوری میکنند و مخصوصاً امروز کتباً تقاضا کرده اند و جماعتی هم مساعدت کرده اند با ایشان که بدون رجوع کمیسیون متبرکات مطرح شور شود حالا اگر مجلس تصویب میکند که بدون رجوع بکمیسیون متبرکات در جلسه آتی مطرح شود و اگر رای ندهند باشد از کمیسیون برگردد حالا رای میکنیم بدون مذاکره (گفتند که آن راجع بچه چیز است)

نایب رئیس - عرض کردم راجع بکمیسیون متبرکات شده است دو ماده است که راجع بحقوق اشخاصی است که ضديت با سلطنت مشروطه کرده اند هر يك از آفایان که موافق هستند که بماند تاراپورت از کمیسیون متبرکات بیاید و همینطور در مجلس مطرح شود قیام نمایند (اقلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد .

دستور جلسه روز شنبه ۲۷ سه ساعت بفریب مانده بقیه شور قانون انتخابات راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بجزیره هرمز - طرح قانونی آقای ادیب التجار راپورت کمیسیون بودجه راجع بحقوق غلامعلی خان و فتح الله خان مجاهد

حاج سید ابراهیم - یکبار دیگر عرض میکنم که دوره تقنینیه و کلاه نزدیک باختتام است و حالاهم بیست و دوسه روز بیشتر نمانده و باید قانون انتخابات بیرون بیاید و در این ایام اعلان انتخاب شود که مردم زودتر بتوانند انتخابات بکنند تا امیدوار باشیم باینکه زودتر مجلس افتتاح خواهد شد و تا راپورت کمیسیون نظامنامه تمام نشود نباید داخل در مذاکرات دیگر بشویم ولی باز مبینیم هر روز قدری از انتخابات خوانده میشود قدری هم از وقت مجلس صرف کار دیگری میشود از این جهة بنده مخالفم با اینکه غیر از انتخابات چیز دیگر مطرح و جزء دستور شود .

نایب رئیس - همینطور است که میفرمایید ولی راپورتی که از کمیسیون برگشته بود همین ۳ ماده بود که امروزه مذاکره شد معلوم است بعد از این که هر چه از کمیسیون برسد مطرح شود میشود و از سایر مطالب مقدم داشته میشود .

آقای میرزا احمد - بنده این عرض را که میکنم مکرر یادآوری شده است و تا حال اثری از آن ظاهر نشده است قانون شرکتهای است که بهترین قانونی بود که میخواست وضع بشود برای این مملکت خیلی فایده داشت و شور اول آن شده است و باینکه دوره ما نزدیک باختتام است رفته است بکمیسیون و هنوز برنگشته است حالا اگر از کمیسیون برگشته است که در جلسه بعد از این جلسه قرار بدهند که بیاید بمجلس و اگر برنگشته است خوب است آقای مخبر کمیسیون بیان فرمایند که چرا برنمیگردد و در سیاه چال افتاده است .

نایب رئیس - امروز مطالبه شد و قرار شد که بعد از قانون انتخابات جزء دستور شود آقای دهخوارقانی توضیحی داشتند .

ارباب کیخسرو - عده کافی نیست که در دستور مذاکره بشود

دهخوارقانی - هر کس میخواهد تشریف ببرد ببرد بنده عرایضم را یک نفر هم باشد میکنم چون در یک فقره از عرایض بنده گمان میکنم آقای امام جمعه یک سوء تفاهمی روی داده است لهذا میخواهم آن سوء تفاهم و سوء ظنی را که شده رفع کنم بنده چون عرض کردم که در این مملکت مسلمین فرق مختلفه و طوایف هستند و البته مجلس هم نماینده اهل این مملکت است و در مجلس هم ممکن است موجود باشد و عرض کردم عقیده صحیحه که همه فرق جمع شوند و بگویند که فلان عقیده صحیح است در اسلام نمیتواند بیاید بکنند امام جمعه در اینجا اظهار داشتند که ما بآن کسانی که همه عقاید را صحیح میدانند همراه نستیم البته هم عقیده صحیحه و هم فاسد بنده چنین چیزی عرض نکردم بنده خودم بشمام آنچه که سیدالانبیاء آورده است معتقد و متشرفم ولی عرضم این بود که جمیع اهل مملکت نمیتوانند یک عقیده صحیح را معین و مسلم کنند که بگویند عقیده صحیح این است در اسلام معتزله است انشعاری است صوفیه است شیخیه است متشرعه است البته هر کدام از این طوایف عقیده دیگری را فاسد میدانند پس وقتی که گفته شد معروف بقساد عقیده نباشد هر یکی از آنها پیش دیگری معروف بقساد عقیده است هیچ يك از آنها نباید از دیگران وکیل انتخاب کنند اگر در قوانین اینچور قیدو ذکر شود مسلمانان سبب تولید اختلافات خواهد شد و این خود يك درست برای فساد بزرگ در مملکت که باز میشود (مجلس يك ساعت از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۳۱۰

صورت مشروح روز شنبه ۲۵ شهر

شوال المکرم ۱۳۲۹

نایب رئیس آقای میرزا مرتضی قلیخان دو ساعت و سه ربع قبل از غروب بمقام ریاست جنوس کرده و پس از یک ربع مجلس رسماً افتتاح شد . صورت مجلس روز پنجشنبه ۲۵ را آقای آقامیرزا رضا خان قرائت نمود .

غائبین جلسه قبل : آفایان میرزا علی اکبرخان و آقا سید محمد باقر ادیب بدون اجازه و آقای مدلل الدوله ۳۵ دقیقه از وقت مقرر تأخیر در حضور نمودند .

نایب رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی نیست ؟

آقای میرزا داودخان - اینکه اینجا نوشته شده است ۶ تومان در حق مادر میرزا جواد اینطور نیست ۳ تومان در حق برادر میرزا جواد و ۳ تومان هم در حق مادر میرزا جواد است .

نایب رئیس - دیگر ملاحظه نیست (گفتند خیر) - صورت مجلس تصویب شد جزو ۸ از ماده (۷) (۶ سابق) که بکمیسیون رجوع شده بود راپورتش رسیده و اصلاحی کرده اند خوانده میشود (بمضمون ذیل قرائت شد)

۸ هزاره از ماده ۷ را ۶۱ کمیسیون بطریق ذیل پیشنهاد میکند .

۸ - متجاهرین بسوق و اشخاصیکه فساد عقیده دینی و خروشان از دین حنیف اسلام در نزدیکی از حکام شرع جامع شرایط ثبوت یاسبابع رسیده باشد .

نایب رئیس - در این باب گویا مذاکره لازم نباشد چون بقدر لزوم مذاکره شده است پیشنهاد هائی هم که شده و بکمیسیون ارجاع شده بود برکنته است يك مرتبه ديگر قرائت می شود و رای می گیریم .

آقای محمد - اگر اجازه بفرمائید اصلاح عبارتی است زبانی عرض کنم

نایب رئیس - در این ماده مذاکره شد و پیشنهاد هائی رفت بکمیسیون حالا آمده است دیگر مذاکره نمیشود

ذکاء الملک - بنویسند در نزدیکی از حکام شرع جامع شرایط ثابت و ایشباع رسیده باشد (با اصلاح مزبور قرائت شد)

نایب رئیس - رای میگیریم باین جزء پیشنهاد کمیسیون که پیشنهاد شده است هریک از آقایان که تصویب میکنند قیام نمایند (اقلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد باید در تمام ماده ۶ که ۶۱ - جزء آن در سابق تجزیه و تصویب شد مابقی رجوع شد بکمیسیون و بعد از آنکه برگشت دو جزء آن را بریزوز رای دادیم و این يك جزء را هم امروز رای گرفتیم رای میگیریم هریک از آقایان که تمام این ماده را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد از مواد دیگری که بکمیسیون رجوع شده بود هنوز چیزی نرسیده ولی حوزه بندیها برگشته است خوانده میشود (بر ترتیب ذیل خوانده شد)

عربستان ۴ نفر - - دزفول و توابع ۱ نفر مرکز انتخابیه دزفول شوشتر و ناصری و توابع یک نفر مرکز شوشتر محمره فلاجه و جراحی و سایر بنادر يك نفر مرکز محمره بنی طرف و حویزه و بساطین ۱ نفر مرکز بنی طرف .

حاج سید ابراهیم - عرض بنده اینستکه در غالب این مواد مذاکره خیلی شده است گمان میکنم باضیق وقت خوبست رای بگیریم

بهجت - بگم تریه بخوانند (مجدداً جدول فوق بنقضای آقای بهجت قرائت شد) .

بهجت - خیلی اینجا تعجب میشود که چرا اینگونه مسائل بدون هیچ تعمقی میگردد مثل اینکه بنده يك پیشنهادی کرده بودم در باب حوزه بندیها جزء و علیجده کرده بودم بلوک شرقی و غربی و سایر نقاط هم عربستان را و خیلی مفصل و مشروح نوشته شده بود و در اینجا خوانده شد و قابل توجه شد و هیچ در اینجا قید نشده است در صورتیکه چنانچه عرض کردم آنروز اکثریت مجلس هم رای داد و این يك مطلبی است که منبعده هم باید معلوم شود که پیشنهاد های مجلس را کمیسیون میتواند رد کند یا ممکن نیست بنده گمان میکنم هیچ وقت پیشنهاد های مجلس را کمیسیون نمیتواند را بکند

بلکه اگر قابل توجه شد و بکمیسیون رفت کمیسیون اصلاح میکند اگر قابل اصلاح هست هر چیزیکه اینجا قابل توجه نشود و بعد از آنکه آن پیشنهاد بنده قابل توجه شد مغیر تعاضا فرمودند که برود بکمیسیون برای اینکه حوزه بندیهاش درست و مرتب شود بدیهی است اگر بنا شود پیشنهاد هائی که قابل توجه میشود در مجلس شورای ملی کمیسیون نمیتواند آنرا رد بکند اینکه يك قانونی که پیشنهاد شده باشد بمجلس وبعد در مجلس در آن شوربشود و بعد در کلیات او مذاکره بشود و برود بکمیسیون هیچ کمیسیون حق ندارد که این قانون را رد بکند این يك چیزی است که فقط باید یکوقتی يك سنائی توانسته باشد ابتکار را بکند که پیشنهاد با قانون مجلس وارد بکند والا اگر بنا شود که هر کمیسویی بتواند که پیشنهاد ها را رد بکند پس هر کمیسیون يك سنائی میشود برای مجلس بنده عقیده ام اینست که این مسئله يك مسئله است که باید آن محل اعتناء قرار داد بطور میشود يك چیزی را که مجلس شورای ملی با کثرت رای داد رد کرد و اگر بخواهند رد کنند بایستی با يك دلایلی آن را رد بکنند حالا بنده از مغیر سؤال میکنم که آیا بعد از آنکه پیشنهاد شد قابل توجه شد آیا تحقیقاتی از محل کردند خیر از حکامیکه در آنجا حکومت داشته اند سؤال کردند خیر يك نقشه فراقی نظر کردند خیر فقط چیزیکه در نظر داشتند این بوده است که عده و کلاه زیاد نشود عدد و کلاه هم کم زیاد شده است و بکنفیری را هم اکثریت مجلس قبول کرد کمیسیون حضور بدون دلیل رد میکند علاوه شوشتر بندر ناصری و محمره و فلاجه و جراحی و غیره با توابعشان میدانید چقدر جمعیت دارد که ما آن هارا یکی بدهم محمره و فلاجه با این سوا بیکه اینجا نوشته شده است نصف عربستان است نقشه را نگاه کنید ببیند فلاجه در کجا واقع شده ناصریه در کجا محمره در کجا بھائیکه در اینجا نوشته چقدرند اگر چه بنده بهیچوجه من او جوه طرفداري از هرستان تنها نمیکم ولی نظر با اطلاعاتی که دارم نمیتوانم صرف نظر بکنم خطبهای پلنیکي هم لازم نیست که در دوره استبداد کار بکنند ممکن است يك ممکت بلغاری از دست عثمانی برود اینها خطبهای پلنیکي است که ممکن است در يك دولت مشروطه هم واقع بشود بنده میبیرسم بعد از آن روزیکه مجلس رای داد که بکنفر عربستان علاوه حق دارد آیا تحقیقاتی در آن باب کردید یا نه پس اگر تحقیقاتی نکردید بایستی اکثریت مجلس را بر اکثریت کمیسیون مقدم بنادارید نه بالعکس و بنده در اینجا عرض میکنم که هیچ کمیسویی سنا نیست نمیتواند پیشنهاد مجلس را رد کند بعد يك وقتی يك چیزی را که پیشنهاد می کنند بکمیسیون می رود اصلاحش میکنند اما کمیسیون نمیتواند آن را رد بکند آن هائیکه در اینجا قابل توجه شد قابل اصلاح نیست که بتوانیم از او کسر کنیم بکنفر است و قابل کسر نیست بله در يك چیزیکه دارای موادی باشد و جزئیاتی و اجزائی داشته باشد ما میتوانیم در کمیسیون نظریاتی بکنیم و قتیکه مجلس تصویب کرد که بکنفر بعربستان داده شود اگر در حوزه بندی های کمیسیون تغییر و تبدیلی دارند بدهند والا ممکن نیست کمیسیون که بگوید که من اکثریت خودم را بر اکثریت مجلس ترجیح

میدهم و بنده این را خلاف قانون میدانم از اینجمله مجدداً پیشنهاد خودم را تقدیم مجلس میکنم خواه قبول شود خواه رد .

ذکاء الملک (مغیر کمیسیون) در خصوص اینکه عربستان باید بکنفر داشته باشد البته هر طور مجلس تصویب بکند اختیار با مجلس شورای ملی است در خصوص آنکه اگر چهار تا داشته باشد منافع پلنیکي از دست ما می رود و اگر پنج تا داشته باشد يك منافع ما میتوانیم حفظ بکنند بنده این را هم عرضی ندارم عرض بنده در اینست که میفرمایند کمیسیون انتخابات سنا شده است و رای مجلس را بر میدارد در این باب میخواستم رد بکنم فرمایشات آقای بهجت را و عرض میکنم که این قیاس غلطی است البته مجلس شورای ملی در آراء خودش مختار است در هر وقت هم میتواند يك مصطنعی را رد یا قبول بکند ولی يك مسئله در مجلس قابل توجه میشود و می رود بکمیسیون همین لفظ قابل توجه شدن میفهماند که یعنی چه اگر بنا بود مجلس رأینکه میدهد در قابل توجه بودن پیشنهاد های رای قاضی بود دیگر نمیکند قابل توجه شد و نمیفرستادند بکمیسیون و نظر کمیسیون را در او مدخلیت نمیدادند حالا می فرمایند که این امر جزئی است و بنیابستی کمیسیون در اونظر بکنند بنده او را نمیدانم از چه پایه است ولی عرض میکنم که اینکه میگوئیم بپیشنهادی قابل توجه شد یعنی قابل توجه است و صلاحیت آنرا دارد که در آن مذاکره بکنیم و ببینیم آیا واقعا میپذیریم یا نپذیریم مثل اینکه اگر رد شده را بکمیسیون دیگر نمیتوانست در آن داخل مذاکره شود و آقای بهجت پیشنهادیکه کردند بکنفر داده شود اگر مجلس رد کرده بود دیگر کمیسیون حق نداشت که داخل آن مطلب شود ولی حالا کرد نشده کمیسیون حق دارد که نظر در آن بکند و بگوید تصویب یارد میکنم رد کردن کمیسیون هم کدلیل نمیشود که مجلس شورای ملی نمی بگوئیم رد میکنم مجلس بهمان حق خودش باقی است اگر حالا مغیر نظرش با نظر کمیسیون تفاوت داشته باشد و همان رای سابق خودش را تصدیق داشته باشد باز هم رای میدهد که بکنفر نباشد و قطع بشود و شاید بنا بر توضیحاتی که از طرف داده شود رای مجلس برگردد و مادامی که رای قضائی در يك چیزی داده نشده است مجلس مختار است که رای خودش را بدهد یا ندهد و کمیسیون سنا شده است بر فرض هم که سنا بشود باز هم همین طور است فرق نمیکند يك چیز را که کمیسیون رد کرده است مجلس شورای ملی حق دارد که باز در آن نظر بکند فرمایشی را که فرمودند قیاس است که با این مطلب مناسبت ندارد و مسئله که قابل توجه میشود یعنی قابل توجه است باید در آن نظر کرد که بهیچوجه بایستی قبول بکنم یارد بکنم این مسئله هم قابل توجه شد یعنی لازم شد که کمیسیون انتخابات در اونظر بکند و همینطور هم شد کمیسیون انتخابات در آن نظر کرد مذاکرات هم شد کمیسیون انتخابات رای ندادند که عربستان بکنفر و کبیل داشته باشد و اینکه کمیسیون اکثریت خودش را ترجیح داده است برای و اکثریت مجلس خیر همچو چیزی نیست این در صورتی است که مجلس رای قطعی بنده و هر وقت هم که مجلس

بنظر خزانه دار کل برسد و مکرر اینجا ارجاع لایحه را روی ملاحظات خزانه دار کل اظهار مینمایند قانونی مورخه ۱۴ جوزا آنکه آمد در این جا گذشت و رای دادند من جمله از آن اشخاص که رای دادند بنده بودم لکن عقیده ام این است که این پیشنهادیکه وزراء کرده اند مخالفتی با آن ندارد و اگر مخالفتی هم داشته باشد بنظر بعضی است بعضی میگویند تصویب مجلس بدون نظرات خزانه دار کل مخالف است بعضی میگویند مخالف نیست در این صورت رای مجلس قاطع خواهد بود و اگر مجلس رای در مخالفت یا موافقت بدهد تفسیر خواهند بود و عرض میکنم که معاملات جاریه و عواید دولتی را باید خزانه دار کل نظر کند و الا در معاملات جهات و پلنتیکی دارد چنانچه مغربیان کردند که اگر کسی در صدی نود و ۹۰ قبول نماید باز نمیتوان واگذار او کرد چرا برای این که بملاحظات پلنتیکی ضرر دارد از این حیث نظریات دولت مناظرات و تصویب مجلس و ربطی به نظریات خزانه دار ووظایف او ندارد و نظر خزانه داری شکل را در امور پلنتیکی بنده مدخلیت نمیدهم و باید فهمید که وظیفه خزانه دار کل چیست بعقیده بنده وظیفه او این است که مطلبی را که مجلس تصویب کرد از حیث هایدات و ماله آن نظارت داشته باشد که حیف و میل نشود و هر قرارداد و امتیازی را که مجلس تصویب کرد آنرا اجرا بکند و یکی آنکه ماز وظایف او قرار دادیم صرفه جوئی در امور ماله مآبانیب در هر امری بیرسم که صرفه جوئی کرده است یانه او وظیفه دارد که مأمور اجرای آن است نهایت آنکه اگر از خارج معلوم کردیم که صرفه جوئی نکرد باید از وزارت ماله سؤال واستیضاح بشود والا مجلس و هیئت دولت نمیشود تمام کارهای خود را باید بگذرانند زمین و همشان را مصرف این بکنند که به بینیم وظیفه خزانه دار بعمل آمده است یا نه دیگر آنکه توقیف امری که حق مجلس است بر رای شخصی خارج از مجلس بلکه تقدم نظر او بر رای و تصویب مجلس و این خودش بر خلاف قانون اساسی است بجهت اینکه مجلس در تمام حقوق و قوانین ادارات دولتی و غیر دولتی حق نظر دارد و وزراء مسئول تمام امور مملکت نیستند در نزد مجلس و مستخدمین هم مسئول وزراء هستند و تصویبات مجلس موقوف برای احدی نیست مجلس نباید نظری شخصی باشد مثلا اول معلوم کند که رای فلان شخص خارج در این تصویب هست یانه باید خودش ببیند اگر صلاح ملتی و مملکتی است تصویب کند والا فلا و موقوف کردن نظر فلان شخص یا خارجی بشکلی بر خلاف قانون اساسی است

محمد هاشم میرزا - اول مذاکره يك قانون جزئی بود بندهم اجازه نخواستم گفتن آقایان مذاکره خواهند کرد و سنی کار بجائی رسید که مذاکرات آقای حاج سید ابراهیم منجر شد بقانون اساسی اینکه وقتی آن قوانین از مجلس گذشته است آقایان غافان از قانون اساسی بوده اند و گفتند نظر مجلس مقدس است نظر يك شخص خارجی ابد اینطور نیست اینها هم که مخالفت کردند مقصودشان این بود خیر مقصودشان این نبود مقصودشان این بود که قرار گذاشتیم معاملاتیکه دولت میکند قبل از اینکه از مجلس بگذرد بنظر او باشد و هیچو نیست که اگر

ملاحظه را که او کرد ما بتوانیم رد بکنیم و مجبور باشیم قبول کنیم خیر ممکن است يك مطلبی را هم او نهایت صرفه جوئی را درش کرده باشد آن وقت رد بتوانیم بکنیم بجهت اینکه ممکن است و محتال است که او ملاحظه صحیحی نکرده باشد پس ما مجبور نیستیم حکماً ملاحظات او را قبول کنیم خیر خودمان نظریات خودمان را میکنیم و این هیچ مخالفتی ندارد مثل اینکه لایحه را که وزیر پیشنهاد میکند میبویسد باید فلان مقدمه را داشته باشد و این معنی این نیست و اما اینکه این قانون را که باید مراعات بشود یا نشود البته مجلس اگر حسیاتش از آن قانون بر گشته باشد میتواند که بگذرد پیشنهاد نماید و آن قانون را نسخ کند یا تغییر بدهد ولی بندهم هر چه عقیده دارم عرض میکنم که صعب نیست يك قانونی که خودمان نوشته ایم خودمان هم باین زودی هم بزیم علاوه بر این بنده عرض میکنم که این بکلی مخالف ماده ۱۹ و ۱۸ محاسبات عمومی است که مینویسند تمام معاملات دولتی باید بزرزاید باشد اینهم باید باشد و ما این را در هیچ يك از روزنامه نندیدیم و نخواندیم که اعلان شده باشد بندهم نظرم این است که صد ۲۰ را شاید صد ۲۲ قبول نمایند اینکه آقای مخبر مقرر مینماید بنظرهای دیگری جز بر هر میرزا اگر بصدی ۹۹ بنده ننمیشود داد بنده عرض میکنم این يك چیزی نیست که مال عموم ملت باشد شمال مردم است و البته باید بزرزاید گذاشته شود که همه مردم بیایند نظر کنند این اختیار عمومی را نمیتوان منحصر کرد و البته اگر در صورتی که مزایده ایشان مساوی شدند حق تقدم دارند و بندهم تصدیق میکنم زیرا بواسطه ضمانتیکه کشیده اند حق اولویت دارند

نایب رئیس - اصلاح عبارتی از طرف آقای مدرس پیشنهاد شده است خوانده میشود (بضمون ذیل قرائت شد.)

بنده پیشنهاد میکنم که در ماده ششم چنین نوشته شود - قرار لازمه بر طبق مواد لیمابین وزارت فوائد هامه الی آخر .

مخبر - بطوریکه مرفوع فرموده اند کمیسیون قبول میکند .

ماده ۷ - بعبارت ذیل قرائت شد -

ماده ۷ - تمام معاملاتی که حاجی معین التجار در مدت ده سال در خصوص خاک قرمز اکسید دوفر با هر کس بنماید باید با اطلاع دولت باشد .

مخبر - این ماده ۷ را ششم قرار بدهید و ششم را هفتم آنوقت صحیح میشود .

نایب رئیس - میرود به کمیسیون اصلاح میشود .

لسان الحکماء - در این ماده بنده دونظر دارم یکی اینکه تمام معاملات که بجای معین التجار در مدت ده سال داده میشود ماده سوم اینرا متزلزل مینماید که دولت قادر هر فرسخ معامله خواهد بود این را بنویسند در مدت قرارداد و جمله دوم را که با اطلاع دولت باشد قبل از وقت با اطلاع دولت برسانند والا تعارف است .

مهمین الرعایا - میخواستم عرض کنم مقصود از آن ماده نیست که بعد از معامله بنظر دولت برسد مقصود این است که باید در تحت تقیث دولت باشد؛ **نایب رئیس** - آقای میرزا احمد سوه تفاهمی

شده بود میخواستید بفرمایید . بفرمایید . **آقای میرزا احمد** - دوست اینها داده شد که بنده لازم میدانم دوستی وارد کنیم این مخالفتی که از طرف ماها شد چه در مواد راجع باین بود که میخواستند این اشیا را از این شخص بگیرند مخالفت ما از این جهت نبود و عرض نمیکنم که رای دادیم و عرض هم نمیکنم که رای ندادیم که آقای حاج هزالمالك دلیل رد کردن ما را گفتند و فرمودند که میخواستند رد کنند بهانه خزانه دار کل را قرار میدهند هیچ رد نمیکنم نظر ما فقط بهمان قانون ۲۴ جوزا است و جهش ذکر شد و آنکه آقای حاج سید ابراهیم فرمودند که نسبت بخارج این ملاحظات نیست و نسبت بداخله است خیر فقط همان مقصود قانون ۲۴ جوزا است و الا آن هم که رای داده شد که مذاکره شود برخلاف قانون بوده و این مذاکره را هم قانونی نمیدانم .

آقای عز الممالک - بنده مقصودم یکسی نبود بنده عرض کردم اگر کسی مخالفت بکنند باید یا مواد این لایحه مخالفت بکنند والا عقیده آقایان این است که این لایحه مخالف قانون ۲۴ جوزا است بنده عقیده ام این است که موافق است و این را اکثریت مجلس قطع میکند هیچ دلیل ندارد که اصل لایحه را رد کنند .

نایب رئیس - ماده العاقبه از طرف آقای مساوات رسیده خوانده میشود (بعبارت ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم که ماده ذیل را بعنوان العاقبه اضافه نمایند - هرگاه بعد از اتقاضای مدت کثرت معلوم شود که از این مدتی فوق العاده در خارج موجود نموده که سالها مدتی را مسلوب - المنفقه کرده باشد صاحب امتیاز باید از همه خسارت دولت برآمده مساوات آن بدولت بپردازد .

آقا سید محمد رضای مساوات -

چون از قراری که تحقیق شده این خاک بیش از يك مقدار مصرف معینی ۱۰ هزار تن مصرف ندارد که ۱۲ هزار تن در انگلیس مصرف میشود - ۳ هزار تن در هند ولی میشود همه ساله در معین مبلغ گرانفی انبار کرد و اگر کسی که مستاجر است نخواهد که انبار کند و تاده سال دیگر در خارجه بفروشد معین دولت را مهمل نماید و همچنین تالیست سال انحصار بنده لازم دانستم که این پیشنهاد را بکنم که يك ضرر کلی بدولت نخورد .

نایب رئیس - مخبر قبول دارند این پیشنهاد را .

مخبر - بله بیاید بکمیسیون . **نایب رئیس** - ۲۰ فقره راپورت کمیسیون بودجه هم در دستور داریم (گفتند وقت گذشت)

نایب رئیس - پس دستور روز یکشنبه ۳ ساعت بیروب مانده شور در بقیه نظامنامه انتخابات راپورت کمیسیون فواید هامه راجع به بجالیاناس - راپورت کمیسیون بودجه راجع بصنای عیسی خان و فتح الله خان و عباس قلغان

حاج سید ابراهیم - استعفا دارم بفرمایید قبل از حرکت رئیس آقایان نمایندگان نروند دیگر آن که مکرر در باب نوشتجات و استنادیکه از هر شخصی بدست آمده مذاکره شده که کلاهگذاری از آنها در دست است بنده خواهش دارم تا دوره

انتفایه باقی است هر چه اسناد هست بیآورند که معلوم شود خادم ملت کسیت و خائن ملت کسیت بجهت این که این ملت مجلس است و دولت بتوسط مجلس امین است این است که استدعا میکنم نام اسنادیکه بست آمده حتی استنطاقات مثبت السلطنه خواسته شود زیرا بزرگترین امریکه برای حفظ شرف بروکلا لازمست رفع بعضی اتهامات است که رد میشود و خیلی لازم است (اغلب تصدیق کردند)

ادیب التجار - خوب است آقای نایب رئیس یک تذکاری به آقایان نمایندگان بفرمایند که ملاحظه نظم مجلس را از دست ندهند و مجلس ختم نشده تشریف ببرند بصرمض این است که البته آقایان نمایندگان شها در سرفره نان دارند و بدرد دل قرا میرسندهولت تأکیدات مرا در مسئله نان میدانند و در باب قانون منع احتکار که مکرر بمجلس آمده و بکمیسیون برگشته تقاضا میکنم جزو دستورنمایند که برای آتیه جلوگیری کامل از محترکین بی انصاف بشود مسئله دیگر ما هم که گمان میکنم آقایان نمایندگان کاملاً با من موافق در این اظهار باشند و ممانعت نفرمایند و محتاج به رأی گرفتن هم نباشد و از هر چیزی مهم تر است از مقام منبع نیابت ریاست شما میکنم مقرر فرمایند از جانب مجلس شورای ملی تجدید تأکید بهیئت وزراء بشود اسناد و نوشتهجات و تلگرافاتی که در خصوص معیبت با مقصرین و پلتیکی بدست آمد چنانکه در مجلس قریب با اتفاق رأی داده شد بمجلس بیآورند که خاطر نمایندگان بخوبی مسبوق شود و شناخته شوند اشخاصیکه باعث تمام این آشوبها شده اند علت دیگر اصرار بنده این است که در روزنامه خواندم که نوشته است در خصوص دعوت شاه مغلوب بر ایران تقریباً در این مواضع کافندی از حیب ارشد الدوله با مضای و کبل مجلس در آمده است و همان روزنامه و این جمله از نگارش او را خدمت حضرت رئیس مجلس هم ارائه دادم و اگر روزنامه را نتوانده بودم روی ترین باین اصرار نمیگفتم بوزرای عظام تأکید فرمایند فوری تمام اسناد را بمجلس بفرستند دیگر سؤالات زیادی در مطالب مهمه از وزراء فضا نموده تأکیدی را بفرمایند که حاضر شده اقدامات خودشان را در این مدت بفرمایند و مذاکرات دیگر آن که خواهش میکنم این دو ماده قانونی شده در باب حقوق مخالفین سلطنتی حالیه که بنا بود جزه دستور شود جزه دستور بگذارند.

نایب رئیس - هر دو مطلبیکه ادیب التجار ایراد کردند واقع قابل اهمیت است و باید با جدیت تمام مطالبه شود و دوماده ایشان بکمیسیون متبرکات رجوع شده است .
مجلس یکساعت ۲ ربع از شب گذشته ختم شد

جلسه ۳۱۱

صورت مشروح روز یکشنبه ۲۸

شهر شوال ۱۳۲۶

مجلس دو ساعت و نیم قبل از فروب در تحت ریاست آقای میرزا مرتضی قلیخان نایب رئیس تشکیل گردید صورت مجلس روز شنبه ۲۷ را آقای میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند - غائبین جلسه قبل غائبین بدون اجازه، آقایان حاج وکیل الرها یا

سلیمان میرزا - میرزا علی اکبر خان - آقا سید محمد باقر ادیب .

با اجازه آقایان حاج آقا - دکتر لقمان .
آقایانیکه بوقت مقرر حاضر نشده اند، دکتر علی خان دو - اهت با اجازه متین السلطنه ۳۵ دقیقه بدون اجازه .

نایب رئیس - آقای منتصر السلطان فرمایشی داشتید در صورت مجلس -

منتصر السلطان - بنده مخالفت نداشتم و اینجا در صورت مجلس نوشته است که مخالف بودم بنده گفتم که آیا این لایحه بنظر خزانه دار کل رسیده است یا خیر و این مسئله را از وزارت مالیه سؤال کردم مخالف نبودم .

نایب رئیس - اصلاح میشود .

میرزا داود خان - تقاضای بنده راجع باین بود سکه نظریات خزانه دار کل معلوم شود و در پیشنهاد نوشته بودم آن لایحه صورت داده شود به هیئت وزراء که بعد از رسیدن بنظر خزانه دار کل مجدداً به مجلس بیآورند فقط نوشته اند پیشنهادی کرد و بعنوان پیشنهاد نوشته شده است

نایب رئیس - صحیح است پیشنهاد نوشته شده و تصریح میشود

حاج سید ابراهیم - بنده در آن اظهاری که آخر جلسه کردم مخصوصاً اسم شخصی را بردم و عرض کردم که استنطاقات مثبت السلطنه مخصوصاً بیاید در مجلس در صورت مجلس ذکر می از اسم او نشده است .

نایب رئیس - ذکر میشود

ادیب التجار - بنده یک چیزی را استدعا کردم که تأکید شود به هیئت وزراء و آن راجع بود باقدام وزراء در باب اوراق مضره و دیگر جواب سؤالات که از وزراء نمایندگان داشتند که از طرف هیئت رئیسه تأکید شود و بگویند که چه اقدام کرده اند در باب آن سؤالات که یکی از آن ها راجع بعمل نان و گندم است و قانون منع احتکار که آن قانون بیکسی از سخت ترین مجازات است و حمل احتیاجش مجازات محترکین است و سؤالات دیگر که مفصلاً در دوسیه های مجلس ضبط است و فراموش شده است در صورت مجلس بنویسند و بیکسی هم استدعا میکنم که در صورت مجلس گذشته آن دو ماده را نوشته بودند و مخصوصاً قید فرموده بودند که جزه دستور باشد و امروز از قلم افتاده است این را هم استدعا میکنم که بفرمائید بنویسند

نایب رئیس - این فقره هم اصلاح میشود دیگر ملاحظاتی نیست - صورت مجلس تصویب شد قانون انتخابات ماده ۱۵ خوانده میشود (ببابت ذیل قرائت شد)

ماده ۱۵ - لانتخاب نمایندگان به اکثریت نسبی است .

رئیس - مخالفی هست
حاج آقا - انتخاب نمایندگان با اکثریت نسبی است صحیح است ولی یک شرطی سابقاً کرده شده بود که اقلاً یک نلک یا یک ربع از تعرفه بگیرند ها رأی داده باشند و حالا این شرط را نگاه کرده اند با اینکه کمیسیون هم سابق آمده بود بنده خواهش

میکنم از مقبر محترم کمیسیون توضیح بدهند که چه جهت دارد این شرط ایفاء شده .

ذکاء الملک مقبر - بنده این شرط را کمیسیون فرار داده بود لکن در حقیقت مجلس برداشت زیرا پیشنهاد شد که یک نلک زیاد است در این خصوص پیشنهاد های مختلفه شد از قبیل ربع و خمس و غیره مجلس رأی نداد و رجوع شد به کمیسیون در کمیسیون هم معلوم شد که چون تجدید انتخاب در این مملکت کار مشکلی است و بعد از ملاحظه مذاکرات زیاد معلوم شد که تجدید انتخاب ممکن نیست بشود و اگر هم بشود ممکن است در بعضی از نقاط ایران محتاج شوند با اکثریت نسبی چون میدانیم سکه تجدید انتخابات ممکن است اسباب تأخیر شود یا باک اثرات سوئی داشته باشد که بالاخره منجر بشود یا اینکه نماینده دو سه رأی در این مجلس بیاید از این جهت نسبی قرار دادیم بدون قید بعضی اظهار نمودند که این شور سیم است مذاکرات کافی است .

نایب رئیس - آقایان اغلب میگویند مذاکرات کافی است رأی میگیریم که مذاکره کافی است یا غیر آقایانیکه مذاکرات را کافی میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد - رأی میگیریم بماده ۱۵ بطوریکه قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده ۲۷ بمبارت ذیل قرائت شد .
ماده ۳۷ - هر گاه بعضی از انجمن های نظارت نقاط جزه صورت مجلس انتخابات خود را در مدتی که انجمن مرکزی برای آنها معین کرده بانجمن مزبور نفرستادند انجمن مرکزی انتخابات آن حوزه را خاتمه داده نتیجه را معین میکند ولی این امر مانع از حق شکایت رأی دهندگان آن نقاط نخواهد بود .

نایب رئیس - مخالفی هست (گفتند بکدفعه دیگر خوانده شود) مجدداً ماده ۳۷ قرائت شد

نایب رئیس - رأی میگیریم بماده ۳۷ به ترتیبی که قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده آخر فصل ۷ ماده الحاقیه (ببابت ذیل قرائت گردید .
ماده الحاقیه - آخر فصل ۷ ماده ۴۳ مادام که منتخبین اعتبار نامه نمایندگی نگرفته اند هر گاه یکی از ایشان فوت شود یا قبول نمایندگی ننمایند از بقیه منتخبین کسی که نسبتاً حائز اکثریت است بنمایندگی معین میشود ولی پس از دریافت اعتبارنامه باید مطابق ماده ۵۲ همین قانون عمل شود .

حاج آقا - ماده ۵۲ را بخوانید (ببابت ذیل قرائت شد .)

ماده ۵۲ - هر گاه یکی از اعضای مجلس شورای ملی استعفا دهد یا فوت شود اگر بیش از ۳ ماه بآخر دوره تقنینیه باقی باشد اهل محل بجای او انتخاب خواهند کرد ولی اگر اهل محل در ظرف ۳ ماه از زمان اخطار نماینده خود را انتخاب نکردند مجلس شورای ملی بکنفران بموض نماینده مستعفی یا متوفی انتخاب میکند